

akik ha otthoni híreket hallanak, közelebb érzik magukat a hazájukhoz. Mindehhez az szükséges, hogy falvakon is elérhető legyen, hiszen a Csángó Rádió elérhető a világ minden részén, de hogyan hallgathatják Csángóföldön. Fontos lenne, hogy frekvenciaengedélyt szerezzünk, mert ha hullámsávon sugározzuk Modovában, akkor több csángó faluban lehet lesz hallgatni. De ahhoz sok pénz kell, előbbször is egy ház, ahol berendezünk egy stúdiót, aztán felszerelés. Egy hálózobára nem adnak frekvenciaengedélyt. 2014 novemberében öt éves lesz a Csángó Rádió, egyelőre drága egy frekvenciás rádiót létrehozni. Kell hozzá egy igazi rádióstúdió, nem lehet úgy rádiózni, mint most, hogy egy hálózobából megy... Egy frekvenciás rádióknak ez nem megfelelő. A stúdióban kell egy megfelelő technika. De ez hosszú lépés lenne. Addig

szeretnénk új műsorokat, készül a rádió új honlapja, mindig van, mit javítani.”

Lőrinc Celesztint éjjel-nappal a rádió foglalja le, ha néha elhagyja a falut, előzetesen mindent előkészít, és távolról irányítja. Terveihez sok pénz kell, működtetése alkalmi adományokból történik, és bár nem költséges, de az internet és a villamos áram nem jön ingyen. A Csángó Rádióknak egyre több barátja és híve van. A Magyar Újságírók Közössége 2011. március 15-én a LANT ÉS TOLL díjban részesítette, 2014-ben a szege-di A Falvak Kultúrájáért Alapítvány a *Magyar Kultúra lovagja* címmel tüntette ki. De az igazi elismerés számára a hallgatóktól érkező bátorítás, hogy hallgatják és szeretik a rádiót. Isten éltesse s tartsa meg az öt éves Csángó Rádiót.

Oláh-Gál Elvira

SZÓRVÁNYGONDNOKI SZOLGÁLAT

■ Az elmúlt két évtizedben több olyan kezdeményezés született, amelyek pozitív hatása egyértelmű, jelentőségük kiemelkedő. Ezek elsődlegesen az oktatás területén valósultak meg, a legismertebbek: Szent Ferenc Alapítvány – Déva, Kallós Alapítvány – Válaszút, Szórványdiákotthon – Kóhalom. Ezek közös jellemzője, hogy a gyermekek anyanyelvi tanulását elősegítő intézményekként a gyermekek bentlakását oldják meg.

Szórványban nem csupán a gyermekek szorulnak támogatásra az anyanyelvben való megmaradás vonatkozásában. Szüleik is kimaradnak, lemaradnak olyan eseményekről, fellazulnak azok a kapcsolatok, amelyek őket az anyanyelv körében megtartani képesek. Mikként a gyermekek számára az iskolát, a szüleik számára is elérhetővé kell tenni a magyar kultúrát. Főleg olyan esetekben, amikor helyben nincs magyar lelkész, a lelki gondozást kététhente/havonta beszolgáló pap által tartott mise/istentisztelet jelenti.

A szórványok szórványának tekintendők azok a kis (pár száz) lélekszámú települések, amelyek területileg elszigetelten, más magyarok által (is) lakott településektől távol, a napi kontaktus kialakulását kizáró (20 km vagy ennél nagyobb) távolságra helyezkednek el. Az ilyen, 200–400 magyar lakosú településeken a helyi elemi iskola léte bizonytalan, helyben nincs pap. Erről a helyzetről írta 1934-ben szívósorító üzenetét Földes Károly: „Szórvány-misszió. Vannak testvéreink, akiknek megvannak e világ szerinti nyomorúságaik, de nincsen vigasztalójuk. Úgy élnek a nyomorúság

tengerében, hogy minden pillanatban keresztülcsap felettük a hideg, ellenséges hullámhegy. Elszórvá laknak idegen vallású, idegen nyelvű, idegen gondolkodású, sokszor ellenséges érzületű népek között. Nincs vigasztalójuk, nincs bátorítójuk, nincs tanácsadójuk. Nincs templomuk, temetőjük. Nincs, aki anyanyelvükön hirdetni nekik Isten üzenetét, Isten akaratát, Isten vigasztalását. Nincs lelkipáterük. Testvérem! Te, aki mindennap elmehetsz templomba; Te, aki hallhatod anyanyelveden Isten igéjét – dobbanjon meg szíved és lelkiismereted azokért, akik szórványokon laknak; a mi árva, elhagyott, örvényben vergődő testvéreinkért.” (Földes Károly: *Jajszó a pusztuló szórványokból*. Keresztes Nagy Imre Könyvnyomdája, Nagyenyed, 1934.)

A szórványgondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak (illetve a külterületi lakott helyek) intézményhiányból eredő települési hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, egyes alapellátásokhoz való hozzájutás biztosítása.

A szórványgondnok egyszemélyes intézmény. Hatékonyságának (és relatív olcsóságának) kulcsa az, hogy benne különféle tevékenységek egyesülnek. Az ismert intézménytípusoknál (iskola, egészségügy stb.) a szakosodás, a specializáció, tehát a munka- és feladatmegosztás növeli a hatékonyságot, és ezzel együtt természetesen az intézmény méretét is. Ezért váltak intézményhiányossá a kis települések. A szórványgondnoki szolgálat alapelve fordított: a gondnoki feladatkör a település mé-

retéből fakadó minden hátrányra kiterjed. Olyan feladatok tartoznak hozzá, amelyeknek még vagy már nincsen gazdája – önálló intézményszerű megoldási módja – életünk fokozódó bonyolultsága, szakmákra hullása és a falu kicsisége következtében.

A jó szóránygondnok minden helyi problémát észrevesz, amin tud, segít, amit nem tud megoldani (idő, üzemanyag, tudás hiányában), annak megoldását másként igyekszik szorgalmazni. Érdeklődik, információt keres, kér, közvetít, bátorít, ötletet ad, vélemény formál. Röviden: azon dolgozik, hogy újra működjön, újra életképes legyen a falu magyar közössége. A szóránygondnoki szolgáltatás továbbá biztosítja a helyi adottságokhoz és sajátosságokhoz igazodó egyéni és közösségi szintű igények kielégítését is.

A szóránygondnoki szolgáltatás körébe tartozó *alapellátási feladatok*: óvodáskorú, iskoláskorú gyermekek intézménybe történő szállítása, egyéb gyermekszállítás (szakköri foglalkozás, sporttevékenységek, nyelvoktatás, iskolai rendezvények stb.); az anyanyelvű kultúrához (előadások, színház, kiállítások, múzeumok stb.) való hozzáférés elősegítése; szabadidős tevékenység szervezése, segítése (kirándulás, helyi rendezvények, könyvtári kölcsönzés stb.); a hitélet elősegítése és fenntartása (a szóránylelkész utaztatása, a gyülekezetek közötti kapcsolatok ápolása, stb.).

A szóránygondnok bizonyos szociális feladatok ellátását is biztosítja, éspedig az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutást, egyéb szolgáltatási igények, illetve közvetíthet a községközpontban székelő önkormányzat és a községhez tartozó falu lakossága között.

A temesvári Szórány Alapítvány két évtizede módszeresen foglalkozik a szórány kérdésével: kutatások, konferenciák és szakmai kiadványok sora jelzi ezt a tevékenységet. 2011 őszén a Szórány Alapítvány képviselője dolgozta ki azt a *Szóránystratégiát*, amelyet a MÁÉRT Szórány Bizottsága szakanyagként megtárgyalta és ennek alapján javaslatok fogalmazódtak meg. Ebben a stratégiában szerepel, megvalósítandó intézményként a szóránygondnokság. A Szórány Alapítvány 2013-ban nyert a Bethlen Gábor Alap központi keretéből támogatást az első szóránygondnokság kialakítására. A szóránygondnoki szolgálatra Szentpál falut választottuk ki, Arad megyéből. Itt a 700 lakosból kb. 500 magyar, helyben óvoda és összevont elemi iskola működik – veszélyhelyzetben, ugyanis a magyar gyerekek egy része a falusi iskolabusszal a szomszédos Sofronyára jár át, román iskolába.

A szóránygondnok 2013 októberében állt munkába. A pályázatban előírt működési időintervallum 2014 márciusáig tartott, természetesen újabb pályázatot adott le az Alapítvány.

Első és mindvégig feladata volt a gondnoknak a falu lakosaival való ismerkedés, a gondok és problémák összeírása. Napi feladata volt, hogy 2–3 családot meglátogasson. Ezekről pontos beszámolót kaptunk minden hétfőjén. Igen sokféle igényt foglalmaztak meg, gyógyszervásárlástól aradi papírok kiváltásáig – de a munka jelentős része helyben zajlott. Iskolásokat nem kellett szállítani – ez helyben megoldott volt.

Havonta 1, illetve 2 kiemelkedő rendezvényre került sor: iskolásokkal kirándulás az Arad melletti Maros természetvédelmi parkba; ünnepség Mikulás alkalmával – ajándékoszag minden iskolásnak és óvodásnak; báb-színházi előadás a helyi kisgyermekek számára – ilyen előadás nem volt eddig Szentpálon; Éder Enikő színművésznő egyszemélyes műsorának bemutatása Karácsony és Újév között – évek óta nem jart itt hivatásos művész, kirándulás Ópusztaszerre és végül a kiemelkedő esemény, Bőjte Csaba testvér miséje Szentpálon – a faluban évek óta nem volt tele a templom: most a sorok között és hátul végig álltak, legalább 250-en voltak a 150 férőhelyes kis templomban. Összegyűjtöttünk régi szentpáli képeket, és ezek képezték a *Szentpáli Naptár* fotóanyagát. A *Naptár*-ból Bőjte Csaba testvér miséje alkalmával kapott meg minden jelenlévő.

A szóránygondnok jelenlétének a hatását abban lehetett konkrétan felmérni, hogy 2014 februárjában a helyiek kezdeményezésére farsangi bála kerül sor – vagyis megmozdult a közösség. További fontos eredménye a programnak, hogy a helyi szereplők számára világgossá vált, amennyiben meg kívánják tartani a helyi lakosok bizalmát, konkrétan is lépni kell, valamilyen tevékenységben meg kell mutatkozni a közösség iránti gondolkodásnak.

Összefoglalásképpen: az első szóránygondnoki projekt nem volt híjával bizonytalan lépéseknek (az autóvásárt elsőre nem sikerült megvalósítani), de az alapvető célt elértük: egy falu közössége megmozdult, a helyi szereplők felelősséget vállaltak egy-egy rendezvény erejéig. Szakmai szempontból fontos volt, egy sor módszertani kérdést sikerült tisztázni – pl. miként lehet a családok látogatását úgy megszervezni, hogy az ne tűnjön a magánéletbe történő beavatkozás kísérletnek (ide kell egy cél, pl. a naptár). Sikerült szakmai partnert szerezni, hogy a felkészítés során a továbbiakban is támaszkodhassunk arra a jelentős tapasztalatra, amely a falugondnoki szolgálat során felgyűlt. Sikerült a sajtó figyelmét a kérdésre ráirányítani, bár pozitív volt kezdetűl a fogadtatás, a médiának is meg kellett tanulnia, mi a szóránygondnok.

Bodó Barna